

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА II О БРОЈ 15. О БУДВА, 15. ФЕБРУАР 1973.

ЦИЈЕНА 1 ДИН.

СА ЗАТВОРЕНЕ СЈЕДНИЦЕ ОПШТИНСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ СК БОРБА ЗА ЈЕДИНСТВЕНУ АКЦИЈУ

Заједнички став: поштовати одлуке Конференције. — Како је дошло до неповјерења појединим члановима Секретаријата

Да би смо упознали читаоце са околностима под којима је Општинска конференција Савеза комуниста Црне Горе у Будви изгласала неповјерење и извршила замјену три члана, свог тек изабраног Секретаријата, посјетили смо предсједника Општинске конференције друга МИЛНА МИТРОВИЋА и замолили га да нам каже како је до тога дошло.

Друг Митровић је изненадио како су текли догађаји, истичући да је о свему томе Секретаријат за сједницу Конференције дао детаљну информацију. Углавном, ево тога догађаја, који су понекад добијали драматичан а понекад и жалостан ток.

Непосредно послије заточења сједнице Општинске конференције, која је трајала укупно близу осам часова, као што је обично у таквим приликама, новоизabrани Секретаријат је остао да се конституише, односно да изабере секретара. То је посао, обично, никад дужи од десет минута. Међутим, како ћете касније видјети, конституисана Секретаријата је потрајало цијела три и по сата! Треба истаћи да је о посљедицама прве сједнице конституисана Секретаријат одржao још двије сједнице, које су трајале укупно 14, а само једна десет часова!

Чим је новоизabrани Секретаријат приступио раду, испутио се — нејединство! Најprije на формалном питању: да ли се изјашњавати акламацијом или тајним гласањем. То је одмах ријешено, јер је утврђено да према статутарним одредбама избор треба вршити тајним гласањем.

МИМО ЗАУЗЕТИХ СТАВОВА И КРИТЕРИЈУМА

Сљедећи, али суштински, неспоразум настало је око кандидата за секретара Секретаријата. Практично, питање кандидата за секретара већ је требало да буде решено, и то на широкој демократској основи у свим организацијама Савеза комуниста, у Координационом тијелу општине а посебно на самој сједници Општинске конференције. Наиме, једни званични кандидат за секретара био је МИЛЕНКО ДУЈОВИЋ, јер су се, безмalo, све организације Савеза комуниста за њега изјасниле, а Општинска конференција то у потпуности потврдила. Међутим, један од чланова Секретаријата, сматрајући да пошто његова организација, а и он лично, није била за кандидатуру Дујовића, изјавио је да он за њега неће гласати. Он је, чак рекао да може и да објасни зашто је његова организација против кандидатуре Дујовића, а, пошто на томе није нико ин-

тијела општине и коначно од саме конференције. Но, тада је, онај исти члан Секретаријата, који је рекао да ће гласати за Дујовића али само уз противкандидата, подсјетио присутие да је Дујовић у Конференцији од свих чланова Секретаријата добио најмање гласова. О томе како и зашто је Дујовић могао да добије најмање гласова, утврђено је непотребно ново вријеме. И сам Дујовић, у контексту оваквих резоновања, у једном моменту је изјавио да ни он неће дати чланови Секретаријата, нарочито њих тројица, упорно су инсистирали да једни кандидат буде Дујовић, јер је његова кандидатура потврђена од свих, а међу њима и од њихових, организација, од координационог

тијела општине и коначно од саме конференције. Но, тада је, онај исти члан Секретаријата, који је рекао да ће гласати за Дујовића али само уз противкандидата, подсјетио присутие да је Дујовић у Конференцији од свих чланова Секретаријата добио најмање гласова. О томе како и зашто је Дујовић могао да добије најмање гласова, утврђено је непотребно ново вријеме. И сам Дујовић, у контексту оваквих резоновања, у једном моменту је изјавио да ни он неће дати чланови Секретаријата, нарочито њих тројица, упорно су инсистирали да једни кандидат буде Дујовић, јер је његова кандидатура потврђена од свих, а међу њима и од њихових, организација, од координационог

тијела општине и коначно од саме конференције. Но, тада је, онај исти члан Секретаријата, који је рекао да ће гласати за Дујовића али само уз противкандидата, подсјетио присутие да је Дујовић у Конференцији од свих чланова Секретаријата добио најмање гласова. О томе како и зашто је Дујовић могао да добије најмање гласова, утврђено је непотребно ново вријеме. И сам Дујовић, у контексту оваквих резоновања, у једном моменту је изјавио да ни он неће дати чланови Секретаријата, нарочито њих тројица, упорно су инсистирали да једни кандидат буде Дујовић, јер је његова кандидатура потврђена од свих, а међу њима и од њихових, организација, од координационог

ОБАВЈЕШТЕЊЕ

У овом броју штампани су као посебан прилог преднајти одлука о уређивању и давању на коришћење грађевинског земљишта, о условима за постављање привремених објеката и о општем уређењу насеља градског карактера на територији Општине Будва, које је припремила стручна служба, како би грађани на зборовима бирача могли ставити корисне примједбе прије коначног усвајања ових одлука.

комуниста треба добити два пута више скромнијих и јефтинијих ста нова у којима не би била увозна већ на ша, домаћа, керамика и чији лusteri не би стајали по 1000 и 2000 динара.

Иначе, што се архитектонске стране тиче, зграда је веома успјела и архитекти Новаку Јовановићу, који ју је пројектовао треба честитати на запаженом остварењу. Он није кријао што се другови у „Авали“ најесу пружали према губеру.

„ЉЕПОТИЦА“ - ПОДИЈЕЛИЛА КОЛЕКТИВ

Зграда Хотелског предузећа „Аvala“ са нешто преко 50 трособних, двособних, једнособних станова и гарсонера изграђена је, можда се рећи, у рекордном року. Они који су имали прилике да је и изнутра погледају тврде да је веома добро опремљена. Можда због тога су се органи управљања овог предузећа сада нашли на музи. Треба подијелити педесетак станова интересентима којих има четири пута више. Како год дијелили, свима не могу угодити. Ипак, било је могуће нешто друго: умјесто супер-кон-

форних и веома скупих изградити два пута више скромнијих и јефтинијих ста нова у којима не би била увозна већ на ша, домаћа, керамика и чији лusteri не би стајали по 1000 и 2000 динара.

Иначе, што се архитектонске стране тиче, зграда је веома успјела и архитекти Новаку Јовановићу, који ју је пројектовао треба честитати на запаженом остварењу. Он није кријао што се другови у „Авали“ најесу пружали према губеру.

По други пут се гласа с једним кандидатом. Сада је резултат био 4:4 уз један уздржани глас! Иритирани током догађаја, чланови Секретаријата су се почели јавно изјашњавати ко је гласао за ако против, ко се уздржао, па су, у вези с тим, постојала и нека интимна сумњичења да неки није испрен, јер никако нијесу могли да установе ко је тај четврти који је гласао против Дујовића. Најзад се испоставило да је у свим случајевима сам Дујовић био тај који је гласао против себе.

Предлог да се избор секретара одложи за другу прилику, иако је на томе инсистирао и сам предсједник Општинске конференције, није прихваћен, већ се попутло даље у тражењу формуле за избор секретара: Секретаријат је нашао једино

(Наставак на 2. страни)

СА ВИШЕ ОПТИМИЗМА

(Наставак са 1. стране)

решење да буду два кандидата. Прво је понуђен Крсто Борета, који је то категорички одбио, док се не консултује с функционерима у Скупштини општине у вези са својим садашњим радним мјестом, као и док његова кандидатура не прође кроз организацију Савеза комуниста. Да би, ипак „избио бијели дим“, Стево Стјепчевић се прихватио „противкандидатуре“, наглашавајући да ако буде изабран остварља себи право да донесе лекарски налаз о здравственом стању и — поднесе оставку. Приликом овог, трећег по реду гласања, изабран је Миленко Дујовић са 5:4 гласова.

СА ВИШЕ ОПТИМИЗМА ЗА РАД СЕКРЕТАРИЈАТА

О свему што се забило на првој сједници Секретаријата информисан је Централни комитет Савеза комуниста Југославије затим наредна сједница Секретаријата, која је одржана 27. јануара. На њој је анализирано понашање чланова Секретаријата на претходној сједници, а присуствовали су јој два члана Секретаријата ЦК СКЈГ, Вуко Вукадиновић и Милјан Радовић. То је та сједница која је трајала — десет сати! На сједници су изношени разлоги зашто је, ко и како заступао одређени став, послије чега су постале јасније многе ствари. Но, о томе како је Секретаријат оценио своје понашање на претходној сједници, најбоље је да цитиратмо дио информације коју је поднело Општинско конференције:

„Том приликом стало се на становиште да се ради свестра ног разјашњења става у Секретаријату одржи састанак уз приступ председника Општинске конференције Савеза комуниста и представника Секретаријата ЦК СК Југославије.“

У наредном дијелу оцене говори се о томе да сви наведени разлоги, који су поједине чланове Секретаријата упућивали да не могу гласати за Дујовића, немaju основа и нијесу никакви политички разлоги. Један по један су анализирани и од читавог Секретаријата оценијени као неосновани.

„...Ни један од ових разлога, констатован је на сатанику, није могао бити политички разлог да се другу Дујовићу не укаже поверије приликом избора.“

На састанку су након десеточасовне дискусије прихваћене оцене и ставови:

— да је дискусија на самом састанку, нарочито дио дискусије чланова Секретаријата, показа да је новозабрана Секретаријат на свом конститутивном састанку учинио озбиљне политичке грешке, нарочито у слиједећем смислу:

— што при избору секретара Секретаријата нијесу уважавали и поштовали политички ставови и опредељења која су биле присутна у већини или у највећем броју организација, ставови са којима је ишао Координациони одбор на Општинску конференцију и ставови Општинске конференције. Тим прије, што ни један од чланова Секретаријата није ни у једној од ових фаза, а поготово не на Општинској конференцији, изразио супротан став у погледу предлога који је дат за кандидата секретара Секретаријата;

— тајно гласање преко којег је овај избор обављен вршио је на бази одредбе Статутарне одлуке која представља аනахронизам за садашње унутарпартиске односе, за тијело које је Секретаријат;

— изборни састанак попримио је облике групашке борбе, што указује да Секретаријат у овом састанку не би могао политички обавити своје задатке и да је на самом старту испуњио нејединство, што озбиљно доводи у питање могућност успјешног реализовања ставова Општинске конференције;

— Секретаријат је на састанку, при избору који је обављан неколико пута, начинио озбиљну грешку која се огледа у присуству наглашеног субјективизма, израженој нетрпељивости и присуности политичке незрелости;

— поједини чланови Секретаријата у току конституисања

Миленко Дујовић

использовали су недостатак идејно-политичког и суштински комунистичког дијалога у разјашњавању на бази политичких чињеница:

— на другом састанку, који је одржан послиje избора секретара, велики број његових чланова показао је некритички однос према политичким пропустима који су настали приликом конституисања Секретаријата;

— ток дискусије на другом састанку Секретаријата, у вези са навађањем подршке другој Дујовићу за секретара на првом састанку, то јест, приликом избора, нема идејне и политичке димензије.“

С таквим оценама Секретаријат је изишао пред Конференцију. Међутим, иступања појединачних чланова Секретаријата разликовају се са смислом оцјена Секретаријата. Чак су неки били суштински супротна тим оценама.

Након осмочасовне расправе, Конференцији није остало ништа друго већ да се конкретно изјасни о давању или нездавању поверије појединачно члановима Секретаријата. Треба нагласити да је самокритичко државе Тодора Зече, Конференција оценијила као примјер како треба да се понашају комунисти кад ненамјерно начине не-

ку грешку. Било је различитих предлога, чак и такав да се изрази неповјерење свим члановима Секретаријата. Конференција је изгласала повјерење: МИЛЕНКУ ДУЈОВИЋУ, као члану Секретаријата и секретару, затим: СТЕВУ СТЈЕПЧЕВИЋУ, УРОШУ ГРЕГОВИЋУ, МИЛУ ПАВЛОВИЋУ, ИВУ ЈОВАНОВИЋУ и ТОДОРУ ЗЕЦУ. Конференција је ускратила повјерење КРСТУ БОРЕТИ, ВУКАШИНУ МАРКОВИЋУ, и ГОЈКУ МАРИНОВИЋУ. Ова три члана Општинске конференције замијенили су КРСТО ЛАЗОВИЋ, БРАНКО МАРТИНОВИЋ и МИРКО МАРКОВИЋ. Треба нагласити да су ова три нова члана Секретаријата изабрани скоро једногласно.

Тако се завршио један мучан период, на срећу краткотрајан, у раду Секретаријата Општинске конференције Савеза комуниста. Као прво што би требало очекивати од новог Секретаријата јесте да буде јединствен и да прионе на спровођењу задатака које је, у вези с Писмом друга Тита и Извршног бироа, зајрала Конференција у ранијем и у новом саставу.

Друг Милан Митровић није пропустио да на крају каже да је било грешака у процесу спровођења припрема за избор председника Општинске конференције, што је довело до непотребног компликовања читаве ситуације, и да то треба да буде поука за убудуће, да се поштују мериторно утврђени критеријуми. Свјестан је да пред Конференцијом стоје велики задаци, али, имајући у виду њен састав, он оптимистички гледа на љен даљи рад.

Милутин РАДУЛОВИЋ

ОМЛАДИНА ЖИВНУЛА

Мало се осјећају да у Петровцу постоји омладинска организација. „Наша омладина је добра, мирна и поштена. Нема свађа, нема туча...“ како у Петровцу. Међутим, омладина је била неактивна.

Сада се већ осјећа да у Петровцу има омладине и да је она организована. За Ноћу годину припремљен је скроман дочек и сви су били заједно. Захваљујући помоћи управе одмаралишта у Лучицама, која им је уступила просторије, и уз грамофонске плоче, сви су заједно

провели дводневне вечери. У пуном јеку су припремле на проширењу спортске делатности. Покренута је акција за сакупљање самододонаса ради набавке реквизита за рекреацију младих, нацило се на пуно разумевање Социјалистичког савеза и Савеза бораца.

Руководство Савеза омладине предложило је организацији Савеза комуниста да прими у своје редове најбоље омладинце са подручја Петровца.

В. Ђукић

Највећи јавности је већ познато да су лекари Митар Ђубишић и Никола Кујунџић искључени из Савеза комуниста због грубог нарушувања љекарске етике и поизведе одредба Међународне конвенције о здравственој заштити страних држављана у нашој земљи. Њихов постуник осуђен је од свих друштвено-политичких организација,

УЗГРЕД ЗАБИЉЕЖЕНО

Месари први почели

Будвани су били пет дана без меса. Месари се правдају да је разлог стварна несташица. Грађани то овако тумаче — сматрају да је то притисак на општински савјет за приредбу да — повећа цијене.

То што су оне највеће у Црној Гори изгледа никога не забрињава. Важно је зарада.

Стварно је тренутак да почну припреме за сезону, али је жалосно што те припреме први почину месари.

Предлог

На једном састанку у Светом Стефану (чули смо за вријеме паузе у току рада Конференције), који је трајао неуобичајено дуже, један од дискутаната, узимајући по ко зна који пут ријеч, на крају иступи: „Изјам још један предлог, али то не значи да ћу за њега и гласати.“

„Опа, боље дај два!“ — прекидише га уморни учесници састанка.

Сајамски проблеми

Судбина Јадранског сајма и његови проблеми били су честа тема на сједницама Скупштине општине и њених органа. Када је Сајам уступљен Хотелском предузећу „Авале“ сматрало се да је све решено, јер је очекивао раскид уговора са Економским пропагандом из Београда. Међутим, преговори који су дуго вођени у Београду и Будви коначно су прекинути.

Услиједило је оно што је требало много раније учинити — тужба. Даљи

преговори ће се водити пред судом.

Најгоре су прошли радници Органа управе: због неизмирених обавеза Економске пропаганде, њихови лични дохоци су блокирани.

Тешко сумњивима

Док неки органи публикују свој рад, Комисија за испитивање поријекла имовине за сада не даје никакве информације. Када не би радила било би тешко, али она стварно ради и припрема „стратегијску тактику“, идентификујући објекте за напад.

Многи са зебњом гледају ћутљиве чланове, као да се озбиљних лица разилазе са других сједница.

Предстоји чистилиште — тешко нечистима!

Коначно

Изгледа да ће Будва и Петровац коначно добити називе улица и тргова и тиме отклонити недостатак који их је спречавао да постану права градска насеља. Тиме ће изостати и бројни протести домаћих и страних гостију, којима, због ових пропуста, поштари често нису могли да уруче телеграме и новчане пошиљке.

Савјет за урбанизам и комуналне послове, на сједници одржаној ових дана, образовао је комицију, која ће требала да до краја фебруара да мишљење о називима улица и тргова на територији општине.

Огромног броја наших грађана и чланова колектива у које су до недавно радили. И један и други су премештени, а против њих је поднијета и кривична пријава. Због тога је најновији поступак ових лекара и извесног броја грађана нашао на загражавање стновништва. Скупљају се потписи и „петицијом“ тражи враћање и рехабилитација Ђубишића и Кујунџићевића! Ограђујући се од те акције, Социјалистички савез је осудио и њене иницијатре.

Чланови Огранка II Савеза комуниста расправљали су ових дана о овој — назовимо је правим именом — приватној иницијативи, срачунатој на то да се једна друштвена осуда обезвриједи. Том приликом речено је да је прије је подршке овим лекарима и покушај да се они рехабилитују у директној супротности са ставовима Савеза комуниста и друштвено-политичких организација и да сви они који су у тој акцији учествовали треба да сносе политичку одговорност. Пошто су се међу потписницима „петиције“ нашла и четири члана овог огранка — Ристо Новаковић, Душан Вукадиновић, Петар Јелушић и Драган Зечевић — организација је расправљала и о степену њихове кривице. Огранак је узео у обзор признање ове четворице својих чланова да приликом потписивања захтевају нису размишљали о својој партијској и политичкој одговорности, па је Новаковић, Вукадиновић и Јелушић казнио опоменом, а Драгану Зечевићу је указано на посљедице његовог таквог поступка.

Милан КЉАЈИЋ

ПОРЕЗ И ОКО ЊЕГА

Заборавни милионери

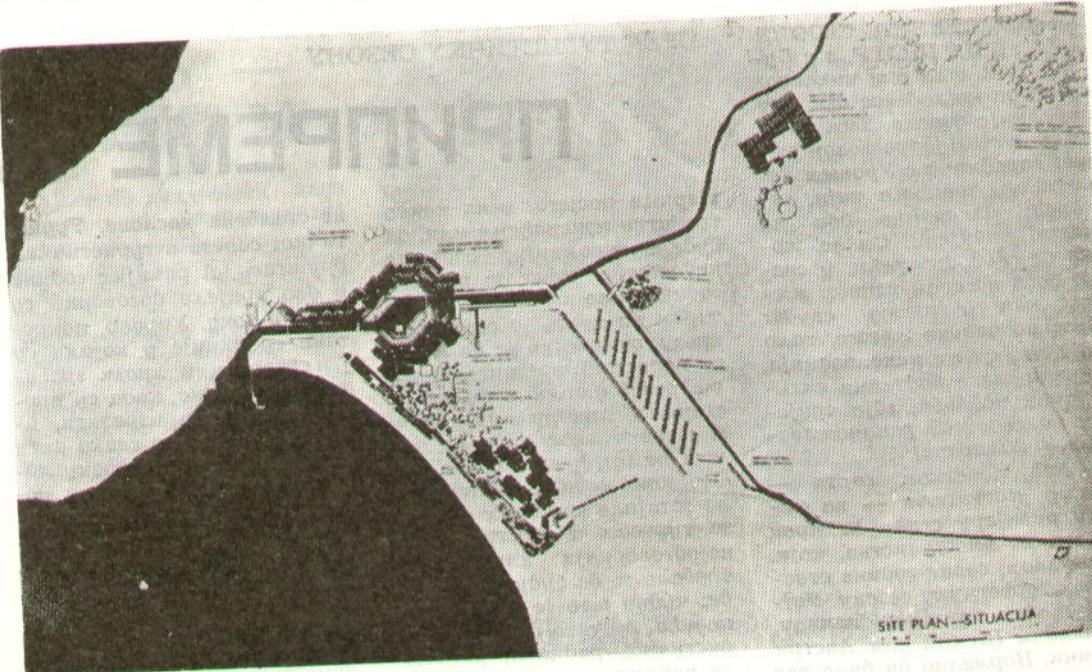
Према подацима Управе прихода на подручју Будванске општине 130 лица пријавило је крајем 1971. године доходак за плаћање до приноса из укупног прихода грађана. Као што се и могло очекивати, било је и оних који су „заборавили“ на ову обавезу, али један број таквих је накнадно откривен. И у прошлoj години, како тврде у Управи прихода, број милионера је остао исти. Већина њих зарадила је у 1972. години просечно по пет до пет и по милиона стarih динара. Највећи приходи, бар како су евидентирани, износили су осам милиона. На име пореза односно доприноса из укупног прихода, најбогатији Будвани платили су 900.000 стarih динара.

У Управи прихода истичу да су најурденије извршавали своје обавезе радници с мањим примањима, што се не може рећи за one „круније милионере“. У прилог ове тврђење говори податак да своје обавезе није подмирило 14 грађана ни послије го-

дини дала, па је Управа прихода била принуђена да приступи непопуларној мјери — принудној наплати. А она подразумијева попис имовине, њену процјену и јавну расprodaju!

Ове године основица за обрачун доприноса укупног прихода грађана повећана је са 30.000 на 39.000 динара, а олакшице по незапошљеном члану породице са 3000 на 4000 динара, с тим што не смију прећи износ од 16.000 динара. Новина је и то што се ове године признају трошкови одржавања зграда и то у износу од 30% од суме која је остварена од издавања лежаја туристима.

Да напоменемо, на крају, и то да ће грађани, који никадје на вријеме поднијели пријаву о доприносу из укупног прихода, бити кажњевани са пет одсто на разрезани допринос, а са десет одсто они који се не одазову позиву Управе прихода или не поднесу пријаву а утврди се да су били дужни да то учи-

Једно од решења туристичког насеља „Jaz“

,ИНВАЗИЈА“ ГУБАРА

И оно мало шуме што имамо до те мјере је запуштење да се не треба чудити ако и без ње будемо остали уколико будемо наставили да је „чувамо“ на досадашњи начин. Гнијезда губара притисла су борову стабла једнако на подручју Могрене, у Кошљуну, Острогу, Лапчанима и изнад тврђаве Лазарет у Петровцу. Готово да нема стабла које није осуто бијелим лоптицама ове опасне штеточине против које се већ годинама нико својски не бори.

Надзор над шумама у нашој општини врше три лугара цетињског Шумског гајдinstva. Прошле године је за плаћање услуга Газдин-

ству Општина издвојила десет хиљада динара — веома мало да би се могли подмрить и лични доноси радника, док о некој акцији чишћења шума не може бити ни говора. Не треба, истина, заборавити да Газдинство добија изјаснена средства од експлоатације шума и наплате попаше на нашем подручју. Када би та средства одлазила на обнављање и одржавање шумског фонда, нико их не би жалио, али, у ситуацији каква јесте, умјесно се запитати: да ли Скупштина намјерава да се заинтересује овим проблемом и предузме одговарајуће мјере за његово рјешавање? Оним који сумњају да се не располаже средствима можемо презентирати податак добијен у рачуноводству Скупштине општине да у

Фонду за пољoprivреду има око 35.000 динара. Та средства се уопште не користе, попут што се нико није сјетио да је истекао мандат Управе одбору овог Фонда и да именује други.

Учествале су интервенције грађана за заштиту шума, нарочито у Петровцу, где је покренута масовна акција на уништавању губара. Мјесна заједница предвиђала је да заједно с ученицима и наставницима Основне школе „Марко Срзентић“ очисти борову шуму у комплексу Заколач, и то на тај начин што ће старији ученици и наставници скидати гнијезда ове штеточине, а деца их скupљати и палити. Ово искуство могло би да послужи и организацијама у осталим мјестима наше Општине.

В. С.

РЕОРГАНИЗАЦИЈА ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ

УСКОРО ДОМ ЗДРАВЉА

Сви су изгледи да ће са реорганизацијом која је у току наша општина добити болу и ефикаснију здравствену службу. Спроведен је у живот један од првих задатака из општинског Акционог програма. Како нам је саопштио Миомир Марсанин, најпрво самоуправни споразум већ је завршен и биће достављен на усвајање потписницима — Скупштини општине, Медицинском центру „Данило I“ у Цетињу и колективима здравствених станица у Будви и Петровцу. Према овом споразуму, Будва ускоро треба да добије Дом здравља, који ће имати својство правног ли-

ца и био би у склопу Медицинског центра у Цетињу. Тиме ће, како се очекује, бити ријешена амбулантино-поликлиничка заштита грађана, поготово што би при Дому постојала педијатријска, гинеколошка и још неке специјалистичке службе. Треба дати да ће Дом имати своје организационе јединице у Петровцу, Светом Стефану и при Хотелском предузећу „Авале“.

Према предвиђањима, Дом би годишње остварио око 2.350.000,00 динара, док би трошкови и обавезе око његовог одржавања износили два милиона.

С. Г.

ХРОНИКА ПЕТРОВЦА

ИЗАБРАНО МИРОВНО ВИЈЕЋЕ...

Савјет мјесне заједнице у Петровцу на мору, на проширену сједницу која је одржана 17. јануара ове године, донио је одлуку о формирању Мировног вијећа чији је задатак да, као друштвени орган, рјешава спорове међу грађанима. За чланове Вијећа именованы су: Видо Радовић, предсједник, Војо Франчићевић, Павле Вујовић, Спасо Зеновић и Ђуро Медићевић.

...И ДВИЈЕ КОМИСИЈЕ

На сједници одржаној 17. јануара Савјет мјесне заје-

днице у Петровцу формирао је двије комисије: за молбе, жалбе и приговоре и за уређење подручја мјесне заједнице. У прву комисију су именовани: Стево Франчићевић, предсједник, Гојко Никчевић, Видо Конитовић, Ђура М. Шољага и Душан Медићин, а за другу Пере Перовић, предсједник, Војо И. Медићевић, Владо В. Вуковић, Јураш К. Зеновић, Љука Суђић, Војо Перазић, Мира Франчићевић, Марко Андрејић и Војо Вуковић.

3

Повећава се порез на виле

Од 1. јануара ове године порез на виле биће двоструко већи. То ће се постићи смањењем признатих трошкова амортизације и одржавања и примјеном прогресивне скале опорезивања.

На подручју од Бојане до Дебелог Бријега примјењивање се од 1. јануара јединствени критеријуми опорезивања зграда које се повремено користе за одмор и рекреацију, биће двоструко већи него у 1972. години. Све ће, наиме, зависити од система бодовања, а колико ће бодова имати један стан утврди се на основу квалитета објекта, по вршине, комфорта и његове опремљености. На име трошкова одржавања викендича, пословних просторија и зграда које се издају под закуп признавање се 20%, док ће мјесном становништву које изнајмљује собе бити признато на име трошкова одржавања и амортизације и до 60% прихода.

В. С.

стамбеним зградама, плаћајути порез по прогресивној стопи, јединственој на Црногорском приморју. Према ријечима Петка Митровића, начелника Управе прихода СО Будва, порез на виле и викендице, односно зграде које се повремено користе за одмор и рекреацију, биће двоструко већи него у 1972. години. Све ће, наиме, зависити од система бодовања, а колико ће бодова имати један стан утврди се на основу квалитета објекта, по вршине, комфорта и његове опремљености. На име трошкова одржавања викендича, пословних просторија и зграда које се издају под закуп признавање се 20%, док ће мјесном становништву које изнајмљује собе бити признато на име трошкова одржавања и амортизације и до 60% прихода.

В. С.

ЖАОКЕ

ХОНОРАРЦИ

МНОГИ „СТРУЧЊАЦИ“ ШТА ВЕ САДА, БЕЗ ХОНОРАРНОГ РАДА.

МОРАЊЕ САМО ОД „ПЛАТЕ“ ДА ЖИВЕ, А ОНИ СЕ С ТИМ НЕ МИРЕ.

НА РИЈЕЧИМА

СВИ СМО СЛОЖНИ, СВИ СМО: ЗА, А, СКОРО РЕДНОВНО, ИЗОСТАНЕ АКЦИЈА.

ДА СЕ ЗНА

ХОЋЕЛИ СЕ ЈЕДНОМ ЗНАТИ, КО СЕ И КОЛИКО ОВОГАТИ?

ПРОТЕСТ

НЕКА СЕ СВИ ОНИ, КОЈИ САМОВОЉНО ДИЖУ ЦИЈЕНЕ, ОПШТРО КАЗНЕ И СМИЈЕНЕ!

ФРАЗЕ

ПРОВЛЕМИ, ДЕВИЈАЦИЈЕ, ЗАПРТАТИ, ДЕФОРМАЦИЈЕ... ГОВОРIMO КАД ГОД СЕ УКАЖЕ ПРИЛИКА, О, ВУЧЕ, ВУЧЕ, ЧУДНОГ ЛИ ЈЕЗИКА!

НЕДОСЉЕДНОСТ

КАО: „НИ ПО БАВУ, НИ ПО СТРИЧЕВИМА“, А ШТА ЈЕ СА ПЛАЦЕВИМА?

М. П.

ТУРИСТИЧКА СЕЗОНА ЈЕ НА ПРАГУ, а у Буџи нема још никаквог договора како да се она што спремније дочека. Тим ријечима почев је разговор наше сарадника с Урошем Зеновићем, човјеком који, током године, данонико бди на нашој ривијери. Он је, може се слободно рећи, у свако доба на свом радном мјесту, које је готово свуда: дуж водоводне мреже, тамо где се укрила канализација, где пролазе подземни електрични каблови, где прије опасност од размножавања — комараца!

Већ почетком марта — кају угоститељи — на нашу ривијеру стићи ће први гости из иностранства, који, усталом, сваке године отварају туристичку сезону. Најчешће су то Скандинавци, Западни Њемци или Аустријаци. Нормално би било очекивати да су припреме за дочек гостију у пуном јеку. Међутим, иако до тог тренутка не преостаје више од петнаест дана, још ништа се не чини да ово познато љетовалиште приреди својим

ПРЕД ТУРИСТИЧКУ СЕЗОНУ

ПРИПРЕМЕ КАСНЕ

вјерним посјетиоцима какво пријатно изненађење или, да будемо скромнији, избегните недостатке којих је прошлое године било на претек. С обзиром на то да је сезона на прагу, очигледно је да ће се ти недостасти појавити још у оштријој форми и да ће се старима придржати нови. А и како неће када се ништа не предузима да се они отклоне, када је иницијатива затајила код оних који су за туризам и угоститељство најодговорнији или би, бар требало то да буду. Није, онда, чудно што је Урош Зеновић, вјечито дежурног туристичког радника, ухватио паника.

Сдговорни су затајили ове године више него икада раније. Стиче се утисак да нема никаквих контакта између Фонда за изградњу комуналних објеката, Дирекције за урбанизам и комунал-

но-стамбене послове, Туристичког савеза и туристичких друштава. А ранијих година у овој вријеме договори су били у теку. Управо, покрећане су акције у којима су се створавали и многи грађани. Ове године, када су проблеми особито изразити, и зостала је готово свака активност. На сваком кораку могу се запазити руце на асфалту, а и стање са саобраћајним знацима је — хаотично. Нијесу уређене пијаце, паркиралишта су скучена, аутобусске станице су запуштене... Смеће је затрпало видиковце и излетишта! Зидине древне Будве, које пред стањају туристичку атракцију, опасно су подлокане, а ништа се не предузима да се обезвиједе. Кула на баштину према „Авали“ руничана је до те мјере да пријети безбедности и животигима посјетилаца. Мада се про-

шиле године надугачко и напироко распредало о плажама, управо ко ће бити њихов власник, овај бисерни ћердан наше ривијере остао је, како се то каже, и даље „између два бана“. Још ништа се не зна ко ће бити „газда“, па се нико не стара око њиховог уређивања. Јас је најзапуштенiji — и ове године сезону ће дочекати без најопходнијих санитарних уређаја, воде и електричне струје, па ће, вјероватно, бити забрањено и кампотање на овој плажи! Будванско пристаниште, које је прије двије године проглашено јахтинг луком и као такво ушло у многобројне туристичке проспекте, почело је — зна се због чега — да плића, тако да већа јахта не може ни пристати у луци, а у једном њеном дијелу ускоро неће моћи да се привеже ни чамац. Лука је одавно „зре-

ла“ за багерисање али се не зна ни ко је надлежан да се о томе стави — Лучка капетанија, Скупштина општине или неко трећи.

Да не бисмо све редом плавали, довољно је да кажемо да је и у Светом Стевану стање слично.

Мјесна заједница у Петровцу организовала је акцију на оспособљавању канала и уређивању приступних путева. Озеленјавају се градске површине и уређују паркови. Туристичко друштво „Приморје“ издвојило је из својих скромних средстава 20,000 динара за спровођење Недјеље туризма. Ипак, све то не значи да су Петровчани без проблема. Израђен је пројекат канализације за Брежине, али се не зна не само ко ће финансијски изградњу, већ ни ко треба да плати израду пројекта. У Буљарици, која постаје веома привлачно туристичко насеље, није одређено нијесто за птијачни прстор!

Владимир СТАНИШИЋ

Природа ми је учитељ и извор инспирације...

мјетника — скулптора, сликара и резбара. Неупућени посјетиоци неће у почетку знати да ли су закорачили у какаљ магазин или „пријемно одјељење“ умјетничke галерије, где се пројењује вриједност онога што је донијето, или у атеље умјетника који, мора се одмах уочити, још увијек трага за правим позивом и властитим изразом у саопштавању својих преокупација. У обје претпоставке има доста истине. Умјетник је, најчешће, најстрожи, а увијек први „судија“ вриједности онога што је створио у тренуцима „између снови и јаве“.

Од најранијег дјетињства, такорећи од када зна за себе, Божко тражи свој пут у сликарству, вајарству, дуборезу и, најзад, једно вријеме, на филму. „Даровити свашттар“ — та-

ко би се о њему могло рећи, још док је био у гимназији, непосредно пред други свјетски рат, познати црногорски сликар Саво Вујовић запазио је несвакидашњи Мартиновићев смисао за ликовне умјетности. Али, жеља да се још у дјетињству сав посвети бојама и платну, да као животни позив одaberе сликарство, остала је до дана данашњег, као и много других, не испуњена. Јер, најприје је, прије 32 године, наступио рат и почела борба, којој је, као и многи његови вршњаци, подредио читавог себе и све своје снове. Послије ослобођења земље посветио се неколико година такозваној „седмој умјетности“ и у том раздобљу снимио неколико наставних, пропагандних и документарних филмова. У том раз-

добљу није имао времена за вајарство и сликарство, па ће тим гранама умјетности моћи да се, али само нешто мало више, посвети тек након пензионирања, од 1960. године.

У почетку — сјећа се он сада тих дана — радио сам да бих убио вријеме којег сам, први пут у животу, имао на претек. И да ућуткам у себи човјека незадовољног собом. На сваком кораку запажао сам како природа зна за надахнућа и да у извјесним, ко зна којим, и каквим тренуцима, буде велики умјетник Прокрастарио сам Црну Гору уздуж и попријеко, посматрао, одушевљавао се и — учио. Откривао сам облике, боје, и, рекао бих, својеврсне „напоре“ у средређене да се нешто дочара или саопши. Личио сам себи на неког ко

хоче да одгонетне тајну стварања и да то чини узалуд, иако ми је изгледало, ко зна колико пута, да сам на правом трагу, да тек што нисам открио смишљао трагања.

Окружен својим акварелима, платнima, фигурама израђеним од дрвета и у дрвету или камену, својим „Загрљеним орловима“, „Змијуринаима“, „Ајдајама“ и „Дивојарцима“ — а скроман какав понекад зна да буде истински стваралац — Божко додаје да га, чак, и у сну прогони тежња да сваког дана направи нешто ново, да увијек обогаћује своју збирку.

Божко Мартиновић учествовао је на неколико изложби у Титограду, Цетињу и Будви, где је постигао запажен успех.

В. Ракочевић

СЈЕЋАЊЕ ЈЕДНОГ ПИЛОТА

ПРЕКРИВЕНО ОБЛАЦИМА небо је било тмурно. Море, као да је помахнитало, ломило се и разбијало о стијене које су му пркосиле истом жестином.

На тераси хотела „Свети Стефан“ остали смо само господин Џемс Билдс и ја. Једно вријеме смо били и још један, али он је у пажњом посматрао, нисам могао да докучим ради чега гледа у небо — да ли зато што очекује кишу или ради нечег другог?

— Увијек окрећем поглед према небу — почео је. — Оно за мене значи много више него за друге људе — дугујем му најљепши дио свог живота...

Сиједа коса и оштре прете лица уливале су повјерње. Причао је о једном од својих доживљаја из рата.

— ...Све што имам код себе, то је ова војна карта на којој се виде мјеста на нашој обали.

Говорио је одјерено, лагано, са педантношћу својственом Енглезизму. Заиста би повремено да би отплио гутња вискија или ставио у лулу оригинални холандски дуван.

— ...Моја јединица била је стационирана у Фофи. Свакодневно смо, ради извиђања, надлётали одређене пределе. Једном, у августу 1944. године рекли су нам да прелетимо Јадран ради извиђања копна са друге стране... Летјели смо, као и обично, у групи

од три ловца. Један је имао камеру којом су снимана њемачка артиљеријска гнијезда на земљи.

Два друга су га штитила, у ствари били су мамића за непријатељску противавионску артиљерију...

Говорио је као да прича о каквом излету, а не о вожњи авионом у готово сигурну смрт.

— ...Не, пилоти не смију да мисле на опасност. Нама су смрт и небо увијек близи него осталим људима... Када сам прелетио море и дошао изнад ваше територије, нашао сам на планине. Чинило ми се као да је све голи камен, да никада нема дравења. Иако нисам знао много о вашој земљи, био сам чуо за партизане. Спуштали смо се на 500, чак на 300 метара обале и изазивали Њемце. Пуцали су на нас, а ми смо их снимали и уцрталли у мапе њихове положаје... Једног тренутка осјетио самтопли млаз на лицу. Помислио сам да је крв, али кад сам опипао и видio да је то од уља није ми било ништа лакше. Дим је већ куљао из крила. Налазио сам се негде изнад Сплита. Да се вратим у Италију, у базу, било је немогуће. Погледао сам ову малу што је ту поред вас, на столу, и констатовао да никаде у близини нема аеродрома, чак ни зелене површине. Ипак, с великим тешкоћама, спустио сам се на Вис.

Седам дана провео сам међу партизанима. Нијесам био ни у каквој званичној мисији, али прим-

љен сам ништа мање срдачно него да сам био члан неке делегације. Тада сам први пут осјетио с каквим жаром и за какве се идеје боре ваши људи. Шта да вам још кажем? Његовали су ме и превијали ми ране.

Морала сам да идем. Партизани су ме отпремили брзим чамцима до обале Италије. Чудио сам се откуд им такви чамци, али нијесам питао — знао сам да су ту људи способни да створе све и знао сам да ће успети.

Рат је завршен и, ево, успио сам тек сада да дођем у Југославију. Немојте ме питати зашто тек сада. За вас смо ми, Енглези, чудни људи. Ја сам желио да дођем, да видим. И видио сам дosta. Знао сам да ће успети...

Имао сам утисак да је, боравећи међу партизанима, господин Билдс сазнао много, да се још тада на њему нешто преломило и промјенило. Нешто што га не напушта скоро три деценије. Дошао је да види ту земљу тек сада, ваљда да би упоредио оно што је замишљао са оним што је ту. И чинило ми се да је задовољан. Да му је драго што је све тако.

Господин Џемс Билдс отплио је још гутња вискија, повукао још један дим из своје луле и погледао према небу.

Миодраг САВОВИЋ

Сиорш *

КОРАК СА МРТВЕ ТАЧКЕ

НЕКАДА, А КАДТО КАЖЕМО МИСЛИМО на период од прије десетак и више година, спорт у Будви није био заостављен. У вријеме када није било хотела, великих зграда и туристичке буке и галаме, када је Будва била мало приморско мјесто, живјело се за спорт и спорatske догађаје. Постајало је спорatsko друштво „Могрен“ које је имало веома популаран фудбалски клуб, пливачки и ватерполо клуб, који је биљежио успјехе и ван граница Републике, затим стонотениски и одбојкашки клуб. А онда када је то најмање требало дошло је до — стагнација. Туристички „бум“ одвео је људе на нове колосјеке, окрено их ка новим догађајима, и полако су честајали и посљедни ентузијасти. Људи више нијесу имали времена за спорт. И ту је, управо, направљена крупна грешка. Потребе за спортом и спорatskim теренима постале су изразитије него икад. Будва се развијала, а спорт, иако најсушна потреба гостију и све већег броја младих, полако се гасио! Тако прије двије године кренуло се с мртве тачке. Основан је Савез организација за физичку културу. Поново је оживио фудбалски клуб „Могрен“, који је заједно с Петровцем убрзо постао лигаш. Формиран је шаховски клуб, а ускоро се очекује развијање и других спорatsких дисциплина.

— Почео бих од једног проблема, који нас је пратио и који ће и даље бити актуелан, а по мојем мишљењу веома важан, рекао нам је предсједник СОФК-е Јубо Борета. — Спорatske организације је у минулом периоду пратила беспарица. Фонд за физичку културу није имао доволно средстава да би финансирао све активности, па смо се, углавном, ослабили на помоћ грађана и радних организација. Но, како то нијесу стални приходи нијесмо могли водити дужорочнију политику развоja физичке културе. Заједница ће са још неким доприносом акумулирати знатна средства и тако ћемо употпунити досадашњу активност.

— Сада у општини постоје два клуба — наставио је Борета — а ових дана ће и Свети Стефан добити свој. Осим тога, постоји Општински шах клуб и Bowling клуб, који, узгряд да кажемо, има одличне услове за рад. У плану је оснивање тениског и стонотениског клуба, јер за то постоје тениси. Основаћемо, односно поново активирати пливачке и ватерполо клубове у Будви и Петровцу. Надам се да ћемо, бар у прво вријеме, обезбиједити тренинге и такмичења у јељтој сезони.

— Генералним урбанистичким планом предвиђена су два спорatska центра: у Будви и Петровцу. Израду пројекта повјерили смо организацији „Атеље стадион“ из Београда. Како су потребна велика средства, рачунајући у првом реду на помоћ угоститељских радних организација, које би требале да буду финансијери и корис-

ници тих објеката. Ми смо на првој фази почели изградњу фудбалских терена у Будви и Петровцу, јер оба лигаша немају прописна игралишта за такмичење, а „Могрен“, чак, игра утакмице у Тивту. Предузеће „Новотехна“ из Новог Сада треба ових дана да почне изградњу фудбалског игралишта у Будви. Спорatski центар у Будви биће нешто већи него у Петровцу. Имаће фудбалски терен с атлетском стазом и простором за око 10.000 гледалаца, затим терене за мале спорatske: одбојку рукомет и кошарку, велики дом спорatske, два пливачка базена — отворени и затворени — куплану, тениске и бадминтон игралишта. У Петровцу ће се градити фудбалски терен, затворени пливачки базен, игралиште за мале спорatske, школа за скитање.

С. Грегорић

Двије бициклистичке трке

У Будви су почеле припреме бициклистичке репрезентације Србије у којој се налазе државни репрезентативци Кувеља, Јелић, Газдић, Штитлер и други. Поред њих, овде су чланови бициклистичких клубова „Металац“ из Краљева, „Раднички“ из Краљева, „Партизан“ и „ОВК Београд“ из Београда и „Војводине“ из Новог Сада.

У овом периоду одржавају се двије трке. Једна ће бити на

„БОКЕЉ“ — „МОГРЕН“ 3:2

Послије дводесетак дана интензивних кондиционих припрема, фудбалери „Могрена“ одиграли су у Котору с друголигашем „Бокељом“ прву пријатељску утакмицу. Учествовали су играчи: Јубановић, Вуксановић, Фаbris, Лазовић, Јуловић, Божовић, Поповић, Перовић, Радовић и Ивановић I. другом дијелу игре ушли су Ивановић II, Бањ, Лижевић, Грабовчевић, Зеновић, Јелшић и Руцовић, који су оставили добар утисак код пубlike и показали да га њима треба рачунати.

Иако је утакмица изгубљена, стекао се утисак да ће се „Могрен“ у другом дијелу такмичења умјешати међу тимове који ће јуришати ка врху табеле. Играчи тренирају свакодневно, али јо чујеју на голој пољани и на пјешчаним плажама. Терен у Бечићима углавном је неупотребљив, пошто га, чим падне и најмлађа киша, прекрије вода. Ових дана почеве радови на uređenju и игралишта у Будви. Очекује се да ће они бити ускоро отворени, тако да ће се прве утакмице за бодове играти на њему.

П. С.

АКТИВ САВЕЗА ОMLADINJE

При Фудбалском клубу „Могрен“ основан је прије кратког времена актив Савеза оmladine. За предсједника је изабран БОЖО ЛАЗОВИЋ, а за секретара ИВО ЗЕНОВИЋ. Одлучено је да у оквиру Клуба раде дјеље секције — оmladinska и пионирска.

П. С.

Пристаниште у Будви: једно је реклами а друго стварност

„Могрен“ — „Висла“ 0:2

Игралиште „Арсенала“, у Тивту, гледалаца: 700.

„Висла“ (Шикорски, Шумановски I, Маџуловић, Мушјо, Понка, Шумановски II, Ленђон, Сарнат, Мичик, Кравчек, Гарлеј).

„Могрен“ (Јубановић, Фаbris, Божковић, Мугоша, Јуловић, Божовић II, Радовић, Поповић, Перовић, Божовић I, Ивановић).

Међународну утакмицу између „Могрена“ и „Висле“ из Кракова, пољског тима, почела је малом свечаношћу, где се оправдио од фудбала Никола Ђуричковић, предаши и вриједни радник управе ФК „Могрена“. Њега су фудбалери испратили пријатељски и другарски — поклонили су му сат и златан прстен.

Утакмица је почела доста жустро и нервозно. Нарочито код „Могрена“ играча осјећао се „комплекс“ ниже вриједности, јер није ни шала играти против вишеструког првака Пољске.

Прво полувијеме нешто изразитијом надмоћношћу по игри завршило се војством „Висле“ са 1:0, голом који је постигао најбољи играч овог тима центарфор Митић у 30 минуту соло прдором са десне стране, где је голман Јубановић био немоћан.

Друго полувијеме почело је по јаком пљуску, тако да терен више није личио на фудбалско игралиште.

У другом полувремену су се, иако по тешком терену играчи „Могрена“ боље снапли, тако да су имали тененску надмоћност. Међутим,

Опроштајна утакмица

Свих дана популарни тренер Нико Станишић опростио се пред 5000 Которана у фудбалском дресу ФК „Бокељ“ из Котора против „Црвене звезде“ из Београда, најбољег и најпопуларнијег клуба у нашој земљи. Станишићу су уручени пригодни поклони од стране ФК „Бокељ“. Утакмица је одиграна у Котору у оквиру зимских припрема једног и другог тима. Резултат је био реалан 2:0 за „Црвену звезду“ која је играла у најбољем саставу, али овог пута без повријеђеног Џајића.

П.

ДИРЕКЦИЈА ЗА УРБАНИЗАМ, КОМУНАЛНЕ И СТАМБЕНЕ ПОСЛОВЕ У БУДВИ

РАСПИСУЈЕ

РЕДОВАН КОНКУРС

ЗА ПОПУНУ РАДНОГ МЈЕСТА:

Шефа Рачуноводства.

УСЛОВИ:

Виша школска спрема са праксом од 5 година на руководећим мјестима у рачуноводству или Средња стручна спрема са праксом од 10 година, од чега 5 година на руководећим мјестима у рачуноводству — шеф рачуноводства.

Лични доходак по Правилнику, стан по договору.

Молбе са доказима о постављеним условима доставити Конкурсној комисији.

Непотпуне молбе неће се узимати у обзир. Конкурс је отворен 15 дана од дана објављивања.

КОНКУРСНА КАМИСИЈА

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

ЖИВОТ ИЛИ САН ПУШАЧА ОПИЈУМА

НА ПРОЗОРИМА СУ РЕШЕТКЕ, чврсте и трубе — зубима их је немогуће раскинути. А пошто је и њему самом очигледно да му је то посљедње прољеће, задњи сутон и задња ноћ, остаје му једино да се сјећа. Иначе, у затвореничкој ћелији, тужној и турбобоју било би му неиздржљиво. Што прије, макар у мислима, треба одлучати где било, само да се не буде са самим собом ни минута више. А то му неће бити први пут. До недавно му је читава земља, толико пространа и бескрајна, била једва довольна да ухвати залет и вине се у свијет фантазији. Сад је то далеко теже, али уз помоћ вина, куњеног задњим што је имао — паром златних дугмади, запутиће се тамо где је био и где никад више неће бити.

ПОТЛЕРНИЦЕ НА СВАКОМ КОРАКУ

Једини пут у животу Стјепан Зановић остварио је сам са собом, управо са бокалом вина још. Испија чашичу по чашичу да би заборавио на решетке, повјериоце и тужитеље, на боре на лицу и прах на обући ко зна са којих све друмова. И пита се: Сдакле да почне? Можда од оног часа, када је, као двадесетогодишњак, теже него и један његов вршића кроз историју, био опуштен зато што је јавно „исказивао непоштовање блајжене дјевици и светаца, ругајући им се и за немарујући божје заповијести“.

Појимо, дакле, одатле. Само корачајмо број зо, без задржавања, пролазећи без жаљења кроз земље и градове, не осврћући се на људе и градине. Свега за једну вече треба по неколико пута обиграти Европу, којом је, бежечи од самог себе и времена у коме је живио, неуморно крстарио... Дивни бежући га давни дани. Аплаудирали су му на сваком кораку — „рубинским сонетима“, младости расцветалој божанственом гласу, љепоти и драгом камењу. У двадесетој години доđијељена му је титула академика, а земљак му Медини — познат писац плодан пјесник и цијењен као првоступац Волтерових дјела — поносио се њиме. Казанова, који се у неутољивој жудњи за уживашима пола најбурнијег вијека дружио са владарима, државнимцима, научницима, злогласним пустоловима и варалиштама — посветиће му читаво једно поглавље у својим мемоарима — том недостижном огледалу XVIII вијека. А Војвода тоскански, свакако обавијештен о разлозима прогонства из Венеције, и пошто се ујерио да се ни у чему није измијенио, наредио је да се, у интересу реда и мира, Зановић прати, а из Фиренце. Да ли се тада, да ли се икада, упитао: Куда сада? Или је наставио да лута зато што за њега није било мира нити правог пута?

„Правац Милано!“ — саопштио је свом коџијашу увјерен да ће и тај град бити само једна успутна станица на путу за Енглеску и остale европске земље. Само колико да предахне, толико се мислио задржати у Милану. Јер, како је изјавио неком сапутнику, „Волтер је остарио, а Русо се већ дуго не пише, остаје само мени да људима кажем истину!“ Али, маколико да се журио, прогонство и из тог града стигло је прије него што је одлучио да својевољно крене из њега. Већ тада, на помolu своје двадесетпете године, значио је стрепњу за оне од којих су стрепили многи.

ЗАГОНЕТКА ЗА СВАКОГ

Никуј се градови. Боравак у Лиону везан је за онда познату афера Зановића. У Амстердаму 1772. године, оставши без паре, нуди холандским трговцима маслиново уље, лој, восак, сунчено воће и мермер за дијаманте. Тако уновака „робу“, коју је унапријед сујено да потоне с непостојаним бродом „Минерва“. У Холандији се задржава свега два-три мјесеца, а затим, неколико дана прије него је стигао до полицијских досије о њему, одлази у Париз. Треба да се упозна с Волтером и Даламбером, којима се одушевљавао и писао им ватрене писма. Збирка пјесама коју издаје говори о извесном talentu, мада се у поговору без основа истиче као „на пустом далматинском језику училишту Данте и Торквати“. Понесен првим успјесима и под непосредним утицајем енциклопедиста, издавајући како „у најама руку“ жели да створи идеју пријатељства међу људима и да их види „као браћу међу собом“. Повећује једну пјесму Русо, шаље пјесничку поруку далајмберу, превodi „Пигмалиона“ у чијем се предговору истиче „лакона стила који се може мjeriti са Овидијевим и Хорацијевим“. Пише сонете мјерити са Овидијевим и Хорацијевим. Пише сонете Будви, Сплиту, Дубровачкој Републици. Припрема за шtamпу „Далматинска писма“.

Двije године пролазе му у лутањима, и једног момента изгледа да их се засигто. Свијет је диван, али шта вриједи када му је у том туђем свијету све туђе? Сјећа се мирире Будве и чини му се да ће га родитељски дом излијечити и ослободити животне страве. Зато се као лопот искрада из Париза. Стиже у Рим, свака је с језуитима и увеличава одјек галаме која га прати на сваком кораку. Тек што долази до Буђу, сквата колико је био узбуđen и тај напор. Када је могao да исприча о својим немирима, од кога да затражи савjet, где да прекрати вријeme? Враћа се у прошlost, где без добrog крманоша није тешко заљутati. Служи легенде о Складу, Албанији и Кастириотовију бану. Почиње да проучава историју у тренутку када су „најсрули“ да је стварају грофови самозванци и кнезови дајници од пустих села. Ироније Гором влада „најмали од свих који су владали“ — Шћепан Мали. Све то даје крила његовој и иначе бујној фантазији, тако да све више бежжи од стварности и стргмлављује се у магловице царство снови. Послиje смрти Шћепана Малог, под именом херцеговачког војводе Шимуна, истиче „кан-

БУДВАНИН СТЈЕПАН ЗАНОВИЋ — ПРИЈАТЕЉ ПРИЧЕВА, ПЈЕСНИКА, ЛОПОВА И ВЛУДНИЦА — ДОПИСИВА СЕ СА ВОЛТЕРОМ, РУСООМ, ФРИДРИХОМ ВЕЛИКИМ И КАТАРИНОМ II. — КАЗАНОВА МУ ЈЕ ПОСВЕТИО ПОГЛАЂЕЊЕ У СВОЈИМ МЕМОАРИМА. — ЊЕГОВЕ КЊИГЕ, ПИСАНЕ НА ИТАЛИЈАНСКОМ, ФРАНЦУСКОМ И ЛАТИНСКОМ ЈЕЗИКУ, МОГУ СЕ НАЋИ ПО МНОГИМ ЕВРОПСКИМ БИБЛИОТЕКАМА. — БИО је претендент на Црногорски, Албански, Пољски и Литавски престо, а истовремено, вјечито је бржака од повјерилаца да ви, најзад, у тридесет петој години живота, пререза себи вене и завршио у „заједничкој гробници злочинаца“.

дидатуру“ на црногорски престо! Пише Фридриху Великом да Стјепан Кастириота од Албаније, господар од Бабиндола, потомак Црнојевића, бег горњих племића на Црне Горе“ није нико други до он — Шћепан Мали! Зaboravља, касније, на све то и књизи „Лажни Нептар III, цар руски или Шћепан Мали“ прича како је у својству првог официра „славно војевао са Шћепаном“. Тако нико не зна ко је: једни га сматрају сином богатог млетачког сластичара, други турским уходом, трећи бившим језуитом или сином неког кардинала, а они који мисле да га најбоље познају, говоре како је „у читавој Далмацији уважен као Волтер свога народа“.

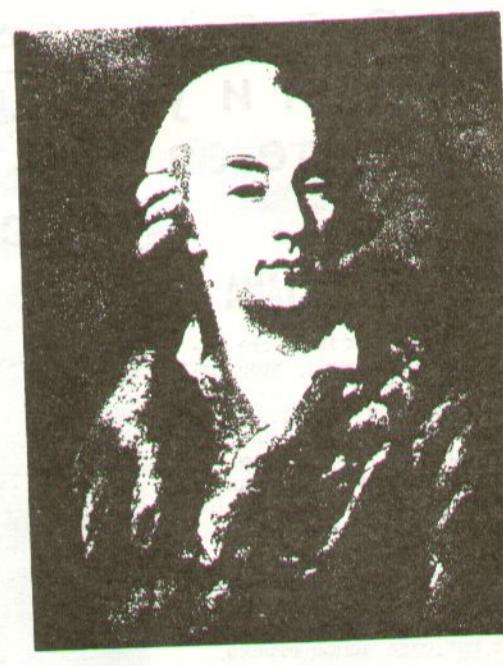
Жан Жак Русо

Тумаћајуци Европом као једанаести пракунук Ђорђа Кастириота Скендербега, Зановић се у Бечу упознаје са Глуком, „Орфејем са Дунава“, који је компоновао музичку пратњу за његове пјесме. Радо је новати вијење из дворе Станислава Понјатовског, омиљеном стјецишту причева и витезови. Литавски гроф Михаило Казимир Огински потрошни на њега преко милион форинти.. Мами га Дрезден са „специјалистима“ за дозивање духова, прављење злати и посједницима елиksira младости.. Затим се спрема за Меку и у писму обећана Волтеру да ће му отуда послати „вазу арапског тамјана“. Јутује се на папу Клемента XIV и назива га „великим мифтијом невјерника у Риму“. Ласка Катарине II. Гради њемачке књежеве и грофове. Позива се на Комиџе, Палеологе, Црнојевиће, Штиљановиће и Кастириотовиће „који чујају стоку по Албанији, Србији и Црној Гори“ и пријети им да ће таква судбина снађи и многе друге ако им када који Мурат или Мухамед сједне на врат. Свemu се подргује, све исмијава. Сваког подвргава јеткости свога општога пеира.

Свијет ником, па ни Зановићу, дужан не остане. Некадашњи његови поштовани називајују да је „бијесна пјесета“. Мрзеја ка католичким свештеницима и дворани, — сви који га сматрају опасним за своју надувеност. Није онда чудно што пред назалом „чопора бијесних пјесама“ бјежи прво из Дрездена у Берлин, а одатле, под именом ходочасника Варте, у папску престоницу. У Риму се упознаје са неизједијером богатом књегићем Кингстон, некад славном љепотицом, чијих му педесет и шест година не сметају да ће у најуби — најјероватније, јер је ту књегићу свјетићина дочекала бурним покличима, а папа Клемент XIV с колегијумом кардинала поздравио ју је као владајућу принцезу.. Али, ни са њом му није добро. Почектком 1778. године крстарији Њемачком, под различитим именима — као Белини, Црнојевић, Бабилон, Боненски.. Своје пјесме не посјењује више филозофима и књижевницима, већ херојима, војводама, царевима и царицама. Упуштајући се у све смјеђе авантуре, тражи од она „повељу пра-старог дома“ из кога је и раније било краљева“ да би дошао у обзор при избору за польског краља или великог војводу литавског. „Хоћу да будем сви иницијатива,“ — завршиша тим ријечима, чијем се сјећању препоручује, јер писама родитељима, чијем се сјећању једино од посљедњих љех, као и своју браћу, рођаке и пријатеље у Будви и Паштровићима воли „више него злато, одликовану и све части на свијету..“ Пише Фридриху Великом и шаље посланицу америчком конгресу у којој даје савјете како треба уредити политички живот, обећавајући му своју помоћ и изјављујући како би „у том случају“ Америка „дошла до ваљаног краља“!

ДВОБОЈ С ХОЛАНДСКОМ ВЛАДОМ

Од свега што је објавио вриједне су помене и „Мисли Стјепана Анибала од Албаније“ у којима, „поред мудрих реченица о љубави, пријатељству, људским манама и слабостима, проповијује његово вјечито подругавање крунисаним главама и њиховој околини“. Зна се да је у оно

Бакомо Казанова

вријеме свемоћног цара Јосифа II хтио да нама-гарчи, нудећи му „војни збор“ од десет хиљада црногорских младића и да се његовом сличном понудом бавила холандска влада на својим тајним сједницама, рачунајући на „углед који ужи-ва у Црној Гори и Албанији“. Забиљежени су његови трговачко-пословни подухвати на рачун даклих прекоморских крајева из којих је, тобо-же, слато тваре скупоцјене робе измишљеним бродовима „Принц од Албаније“, „Гроф Огински“ и „Принц пруски“. А шта да се рече о његовом бучном двобоју са холандском владом око једног милиона форинти — накнаде трошкова које је, тобо-же, имао, настојећи да одврати Црногорце да не приступе аустријској војсци. И о његовим аспирацијама на престо албанске кнежевине, бирање за црногорског патријарха и главног вој-ног заповједника! О том животу који је био страшна осуда свега наказног у времену у коме су се могле дешавати такве и сличне ствари.

Мај је мјесец 1788. године. Стјепан Зановић, пријатељ краљева, причева, филозофа, пјесника, пустолова и блудница крвљу из вена завршава свој животни роман који је био тако налију на кошмарне снове пушача опијума. А када су га, изјутра, у тамничкој ћелији нашли пред-рзани вена, огрезлог у крви и мртвог, порота се састала и пресудила да се његов леш одвуче до гробилишта и баци у заједничку гробницу злочи-наца.

М. ЛАЛИЋ

Нова школа?

Испред будванских зидина налази се висока камена зграда, с малим прозорима. Некадашња аустријска касарна споља и не изледа тако лоше. Огромни хладни ходници дјелују као волтови сумори и отујко. Дрвени подови су до-трајали, а камене степенице излизане.

Касарна је зграда Основне школе „Стјепан Митров Јубилица“. Када је Будва, мало при-морско место, малим бројем ученика, касарна је била добра за школу. Управо, добра, пошто било није било. Али, године су доносиле ново, а она зграда је пропадала.

Захтјеви савремене наставе далеко су испред услова за рад. Труд наставног колективна у Републици.

Пошто се већ годинама прича о изградњи нове школе, обратили смо се директору Свето-зару Радуловићу.

— Локација је већ одавно одређена — рекао је он — и ми сваке године одвојимо за изградњу око милион динара. Али, што нам то приједи, када тамак толико поскупи материјал, па се тако стапио вртимо у кругу. Кључ свега је био пројекат кога нисмо имали, а којег је требало да уради Републички завод за ура-зници и пројектовање из Титограда. Али, ето, ових дана са нас позвали и изгледа да је запршијен идејни пројекат. Ми смо постigli усмену сагласност с предузећем „Новотехника“ из Новог Сада које пристаје да гради школу до предаје кључевима, с тим да им ми сада дамо сва средства која имамо, а она с обећаним кредитом Котор-ске банке износе пет милиона динара. Остали из-ног (школа треба да стаје око 15 милиона) ће се исплаћавати преко Заједнице образовања, уз помоћ Скупштине општине.

Интересовало нас је како ће изгледати нова школа. — Градићемо школу, која ће бити модер-но и савремено опремљена. Када смо толико смекали, сматрамо да би било нормално да Будва добије одговарајућу зграду. Школа треба да има око 20 ученика и кабинетску наставу за сваки предмет. У склону зграде биће фискул-турна сала олимпијских размјера са око 350 сједи-штима. Школа ће такође имати позоришну и биоскопску салу са 400 сједиштима и акустичну музичку дворану. Предвиђамо и цјелодневни бор-равак за лоше ученике, како би се приближили општегословенском захтјеву за минимум понављањача. У дворишту школе биће цвијећница и алеје, а у другој фази предвиђамо се изградња затвореног базена. Већ стижу прилози за школу од грађана и радних организација. ЗЕПС је уплатио 30.000, а надам се да тај примерје не остати усамљен — завршио је Радуловић.

О ДЈЕЦИ * ЗА ДЈЕЦУ * ДЈЕЦА О СЕБИ

Ученици и ученице, позивамо вас на сарадњу. Пишите за свој лист. Шаљите нам цртице, пјесме и цртеже...

У СУСРЕТ ЛАСТАМА

Сада мислим на ласте које лете према мојој домовини. Оне, сигурно, сусрећу много бродова и радују путнике разних раса и нација који, данима и седмицама на пучини, по овим вјесницима прољећа знају да оно није далеко и да је толико жеље но копно на помољу.

Дивне драге ласте, дођи-те нам што прије! Опет ћemo справити баш дом — прелијепа гнијезда испод струха.

Ворће Брајак

Наступају топлији дани. Шуме су искапане разноврсним раним цвијећем. Пролетни вјетар ускоро ће постати развијач. Брескве су већ процвјетале. Њихови ружичasti цвјетићи украшавају многе вртove. У барицама, још мало, почеће да креће жабе. И дугоноге гређе су ту. Недостају нам само ласте. Још из топлијих крајева нису долетеле. Можда им се нешто додгидило? Ипак, оне ће доћи да нас обрађују. Вјероватно су већ кренуле да на својим крилима доносе пајљеште доба године. Причињава ми се да чујем њихову пјесму, да их видим.

Маја Колњанин

ЧАРОБНА ВОДЕНИЦА

ВОЗЕТИ СЕ НАВЈАЛОМ РИЈЕКОМ, Леминкајнен примјети љепотицу Анику, која је, такође, са усхијењем посматрала смјелог младића... Тако је, на први поглед почела љубав у земљи Калевали.

Далеко одатле, у магловитој земљи Покхари, царовали су злоба и мржња. Сурова старица Лоуха тежила је да направи чаробну воденицу „Сампо“, која би давала брашно, со и златнике. А њу је могао да скује само Аникин брат Илмаринен. Да би домамила вриједног ковача, Лоуха је заробила Анику. Њену тужну пјесму чуши су Илмаринен и Леминкајнен. Направили су лађу и дошли до Лоухиног замка. Рјешница им је поставила услов да ослобођење Анике — да јој узору Змијско поље и направе млин „Сампо“.

Илмаринен је сковоја жељезну одјећу, плут, ватреног коња... и Змијско поље било је узорано. Испод ковачевог чекића заблистала се и чаробна воденица, послиje чега су отпуштали са Аником.

Леминкајнен се вратио у земљу. Смјело је рекао Лоухи: „Дошао сам по воденицу која треба да ради за добре а не за зле људе“. Чаробница је обманула јунака, затворила га у пећину, где га је змија смртно

Група ученика Основне школе „Стјепан М. Љубиша“, најмлађи сарадници „Приморских новина“, уместо ауторског хонорара, за своје прве објављене радове, добила је од Редакције листа на поклон књиге, које им је уручио уредник Владимир Станишић

АПАРАТ СА ЖИВИМ СЛИКАМА

Нешто слично може се рећи и за кинематограф, пошто за слугу за тај проналазак не припада искључиво Огисту и Лују Лимијеру. Идеја о „живим сликама“ родила се у мајдану прошлости. На зидовима Алтарске пећине правочврјек је направио животину сличну свињи, сасам ногу, значи у покрету.

Године 1870, конструисан је апарат који се разликовао од свих дотадашњих по томе што

се слика окретала око једног точка и помоћу лампе показивала се на платцу. „Фотографска пушка“ — дјело француског професора Мореа — омотућавала је већ 1882. године узастопно снимање десет фотографија у секунди. Праће цртане фразмове у боји приказао је парижкој публици Емили Рено, а 1889. Американац Истман патентирао је цеулодону филмску вршцу од 35 милиметара. Те године Едисон је конструисао кинематоскоп, а неколико година касније, у фебруару 1893, приказао је прву јавну представу. Нико није слушао да ће се тог дана родити идеја о још једном проналазку и тиме почети ново поглавље у историји наше културе.

ПАНИКА И — ТРИЈУМФ

Било је око 9 сати увече када је, журиће се кући, Огист Лимијер запајао освијетљени излог око кога су се гурали људи. Заиста је да би видио то „чудо“, а када је ушао у просторију имао је прилике да разгледа Едисонов „млин за слике“. Нагнуо се над окулар и пред његовим очима су се појавиле балерине које су отплесале неколико фигура, поздравиле и — нестале.

МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ

ЈЕДИНСТВЕН ПРИЗОР

...ДА ПРИРОДА у зору ствара у Светом Стефану јединствену слику: високо изнад Јадранског пута, самим гребеном, „гори“ црног одбјеска Сунца које се још не појављује. С друге стране, „на крају мора“, у исто вријеме, тоне Мјесец, остављајући за собом свијета траг. Тако се могу истовремено видjeti како Сунце и Мјесец, такорећи заједно, обасјавају острво-град Свети Стефан.

...ДА јЕ У ЦРНОГОРСКОЈ НАРОДНОЈ ВОЈСЦИ постојало само једно правило из војне обуке: нико не смје другог позвати на јуриш прије него што сам устане и крене напријед пред борцима. Командир ниkad нијесу говорили борцима: „Напријед!“, већ само „За мном!“. Војник је свога старешину могао гледати једино у потиљак. Отуда је у биткама било много мртвих харамбаша, сердара, војвода и капетана.

*

...ДА У ЦРНОЈ ГОРИ дуго времена није било војне обавезе, чак ни етаросне гра-

нице — свако је био војник. У ратовима се није могло добити одсуство, пошто га пушка никад није могла имати.

*

Да је са нешто преко 530.000 становника, који живе на простору од свега 13.812 квадратних километара, Црна Гора најмања наша Република, која има веома занимљиву прошлост. На њеном тлу су се, прије доласка Словена, смјевале илирска, римска и византијска цивилизација. До X вијека била је позната као Дукља, а четири наредна стогодиšа као Зета. Затим се зове Црна Гора у који теократски облик илажевина и краљевина, која нестаје по првом светском рату да би послиje другог постала република.

Без ријека и долина, од камена и на камену, Црна Гора се никад није могла напојити, поготово што су њој само људске жетве биле богате. Када је, приликом једне посјете Цетињу, сазнаo да су стални ратови десетковали становништво Црне Горе, Бернар Шо је узвикуo: „Изврено! Вас, Црногорце, као и нас Ире, треба бити бацати у борбу да бисмо увијек били у кондицији!“

Најзад — како рече Његош — Црна Гора је кремен-камен који на сваки удар огањ дајe!

ВЈЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ

НАДЈУКИ ШТРАЈК

Од 11. августа до 12. новембра 1920. године — пуну деведесет четири дана — штрајковали су глађу затвореници у Корку. За све то вријеме они су пили само воду.

НАЈНИЖА ТЕМПЕРАТУРА

Совјетски метеоролози измерили су 24. августа 1960. године у бази Восток на Антарктику најнижу температуру у природи: — 93°C.

НАЈВИШЕ СТАБЛО

Циновска секвоја у Калифорнији, висока 105 метара, сматра се за највише стабло на свијету.

НАЈДУЖНИЈЕ НАСЕЉЕ

Истраживачка станица „Амундзен“, удаљена свега 500 метара од Јужног пола, најдужније је људско насеље на свијету.

ВРАБАЦ

НА ГРАНЧИЦИ ЈЕДНОЈ СТОЈИ ВРАБАЦ И

ЦВРКУЋЕ, ЈА ГА СЛУШАМ С ПРОЗОРА НАШЕ МАЛЕ КУЋЕ.

Милица Петричевић

Пахуљице

ПАХУЉИЦА ЛЕТИ ВЈЕТАР ЈЕ ЊИШЕ, ОНА ПО НЕВУ КАО ДА ПИШЕ.

ОКОМ ИХ ПРАТИМ ЊИХ СВЕ ВИШЕ, КАО ДА ЈЕДНА ДРУГУ БРИШЕ.

Јелена Јовановић

